

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás
Vyšlo: 16.3.2007
Číslo: Ročník 17 (2007), Číslo 1
Sekce: Naše téma
Název článku: Co je vlastně knihovna?
Autor: Jan Janatka
Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=794>

Co je vlastně knihovna?

Jan Janatka

Více než rok dělám knihovníka v Sobotce a více než rok přemýšlím o tom, co knihovna vlastně je, jaká je její funkce na malém městě a co může nabízet v roce 2007 a co bude moci nabídnout třeba v roce 2017.

Chci se vyhnout zobecňujícím větám o funkci a poslání všech knihoven, takže se zaměřím pouze na vlastní zkušenost ze Sobotky.

Sobotecká knihovna je umístěna v patře historického domu na náměstí a s chodbou a schodištěm má necelých 130 m². Příchozí má po vystoupení schodů po pravé ruce pult, kopírku a knihovníka, před sebou dva počítače s připojením na internet, při pravé zdi beletrii, u okna dětské oddělení, u levé zdi naučnou literaturu a časopisy.

Je úterní ráno, devět hodin a knihovník otevírá. Po půl hodině přichází paní v důchodu vrátit lehčí čtivo pro ženy, něco podobného vybere a po deseti minutách odchází. V deset přijde další paní důchodového věku a přeje si nějakou literaturu z lékařského prostředí, ze zhruba dvaceti lékařských románů vybere dva, které ještě nečetla, a odchází. V jedenáct hodin knihovník zavírá, aby hodinu po poledni opět otevřel. Do zhruba patnácté hodiny je celkem živo, vystřídá se zde deset dvanáct školáků, přicházejí lidi na internet, vracet knihy, půjčovat si. Od šestnácté hodiny je už celkem mrtvo a v sedmáct hodin se knihovna zavře.

Toto nebyl popis úplně typického dne, někdy se to má tak, že od rána do večera chodí úplně všichni, ale popsany den není zase až tak řídkým jevem. V těchto chvílích mě napadá, co za tím stojí, jak je knihovna vnímaná, co od ní lidé očekávají, a hlavně, co můžu dělat já.

Vím, že většina návštěvníků přichází hlavně kvůli knihám, a zde narážím na první dilema - co kupovat. Na nákup nových knih mám k dispozici slušnou částku a ročně se nakoupí cca 500 knih. Nakoupím-li jen literární mainstream, nenáročný, oddychový čtivo od převážně anglo-amerických autorů, romány pro ženy, červenou knihovnu a detektivky, budu mít jistotu, že tyto knihy se opravdu budou hodně půjčovat a budu je často rezervovat pro další zájemce, nicméně mám pocit, že na tomto knihovna stát nemůže. To by byla opravdu jen obyčejná půjčovna knih, nic jiného. Na druhou stranu vím, že když v knihkupectví vybírám zajímavý nekomerční titul, náročnější literaturu, potěším tím maximálně tři až pět lidí a kniha se tak bude půjčovat minimálně. A jedním z úkolů knihovny je reflektovat současnou literaturu, seznamovat čtenáře s méně známou knižní produkcí, osobitými i začínajícími českými autory. Řešením je pak samozřejmě kompromis – jeden nákup oddychového čtivo, druhý nákup náročnější a menšinová literatura. U naučné literatury je situace jasnější – vyhledávám jen zajímavé, konkrétní téma nabízející knihy. Různé obecné příručky, slovníky a encyklopedie jednotlivých oborů jsou již od 90. let ve fondu zastoupeny a kupovat totéž, graficky upravenější, barevnější a přitažlivější, má význam až za několik let.

Místem, kam přijít za literaturou a půjčit si knihu, tím knihovna určitě zůstane, je to nutné a vyplývající z její podstaty, otázkou však zůstává, co se bude nabízet a co se bude půjčovat.

Není ovšem JEN půjčovna, její hlavní činnost by měla spočívat v informačních službách a měla by být hybatelkou kultury a vzdělanosti zejména na tak malém městě, jakým Sobotka je.

Jaká je tedy moje představa knihovny, která není jen půjčovnou?

Má tři části. První, a určitě nejdražší, je technické zázemí - barevná kopírka, tři až čtyři místa s rychlým a levným připojením k internetu, nainstalované služby okamžité komunikace, jako je ICQ nebo Skype, sluchátka s mikrofonom a webkamera k dispozici, možnost cokoli si stáhnout, okamžitě vypálit, kopírovat, vytisknout, skenovat. Samozřejmostí jsou webové stránky knihovny a on-line katalog. Zkrátka vše, co v současnosti patří ke komunikaci a způsobu získávání informací.

Druhá část je však podstatnější – knihovník (knihovnice) by měl být natolik schopný, aby se dokázal pohotově orientovat v záplavě informací, dokázal jít ke zdroji, dokázal najít to, co potřebuje, oddělil podstatné od nepodstatného, dělal kvalitní rešerše a na základě toho poskytoval veřejnosti informační servis, propagoval meziknihovní výpůjční službu, dával lekce v používání internetu těm, kdo to chtějí a potřebují, seznamoval s novými informačními technologiemi, radil, na které instituce či úřady se obrátit v různých situacích, kde co hledat, pro školy zajišťoval mediální výchovu atd.

Třetí část, z určitého úhlu pohledu nejdůležitější, obsahuje aktivity, které knihovnu zviditelňují v očích široké veřejnosti – hlavně spolupráce se základní školou, vzdělávací programy, literární besedy a výstavy.

Má-li být knihovna živou institucí, a ne místem, kde si pár tuctů podivínů půjčuje knihy, musí o sobě neustále dávat vědět a prezentovat se jako něco víc nežli jen půjčovna. Aby závěr nebyl příliš idealistický, jsem si jist, že nemalá část společnosti je natolik otupělá pasivním přijímáním cizích názorů a zážitků a nezájemem o cokoli tvůrčího, že ve dvoutisícové Sobotce můžu být rád za těch pár desítek lidí, kteří si chodí půjčovat knihy a zajímají se o kulturu. A jsem ještě raději, když se ve dveřích objeví nová tvář a nesměle se zeptá, jak se může stát čtenářem či kde najde nějakou informaci. Jsem tu od toho, říkám si v tom okamžiku v duchu a postupně se snažím naplňovat svoji představu knihovny a knihovníka.